

Saknr. 06/2384 doknr. 17
Vedlegg nr. 2 av 2

NORSK LOTTERIDRIFT

**Presentasjon av optimal modell for
reguleringen av det norske gevinstautomatmarkedet**

Oslo, 27. september, 2005

AGENDA

Innledning og vurdering av dagens situasjon

Beskrivelse av optimal modell

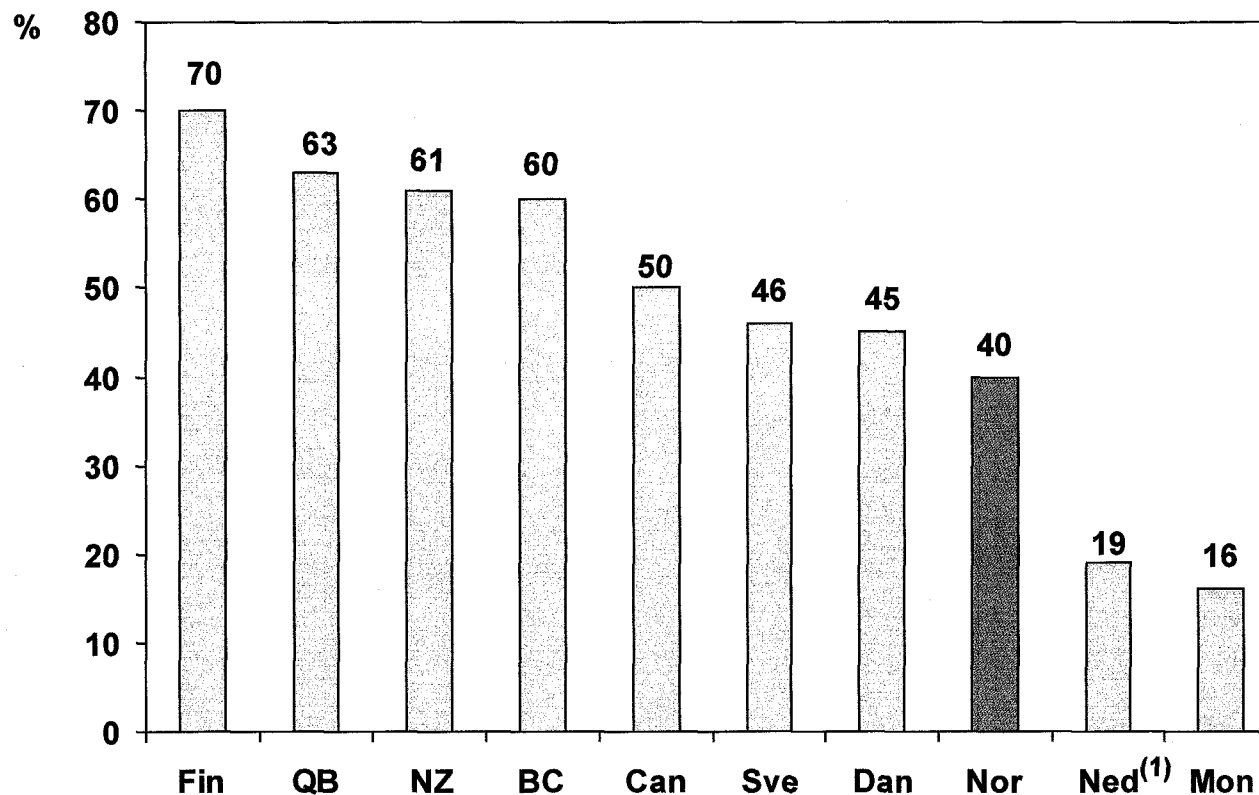
Sammenligning med øvrige modeller

BAKGRUNN FOR ARBEIDET

- Den optimale modellen er utviklet for i størst mulig grad å ivareta de samlede samfunnsøkonomiske hensyn hvor nytte er vurdert opp mot skade, for å gi den beste løsningen for samfunnet som helhet.
- Modellen er utviklet på bakgrunn av:
 - Samtaler med flere forskere innen problemspill og litteraturstudier av relevante forskningsartikler
 - Grundig analyse av dagens norske automatmarkedet
 - Omfattende studie av reguleringsregimer i en rekke land
 - Offentlig tilgjengelige rapporter om verdens spillmarkeder og spillproblemer
 - Samtaler med advokater, politikere og enkelte andre nøkkelpersoner
 - Samtaler med lokalinnhavere og spillprodusenter
 - Markedsbeskrivelse og operasjonelle data fra NLD
 - Egne økonomiske beregninger

NORGE HAR EN RELATIVT LAV FORMÅLSANDEL SAMMENLIGNET MED ANDRE LAND SOM ER ANALYSERT

Andel av nettoomsetning som går til formål/ staten

(1) Formålsandelen i Nederland er basert på mva- nivå og kan i realiteten være enda lavere.

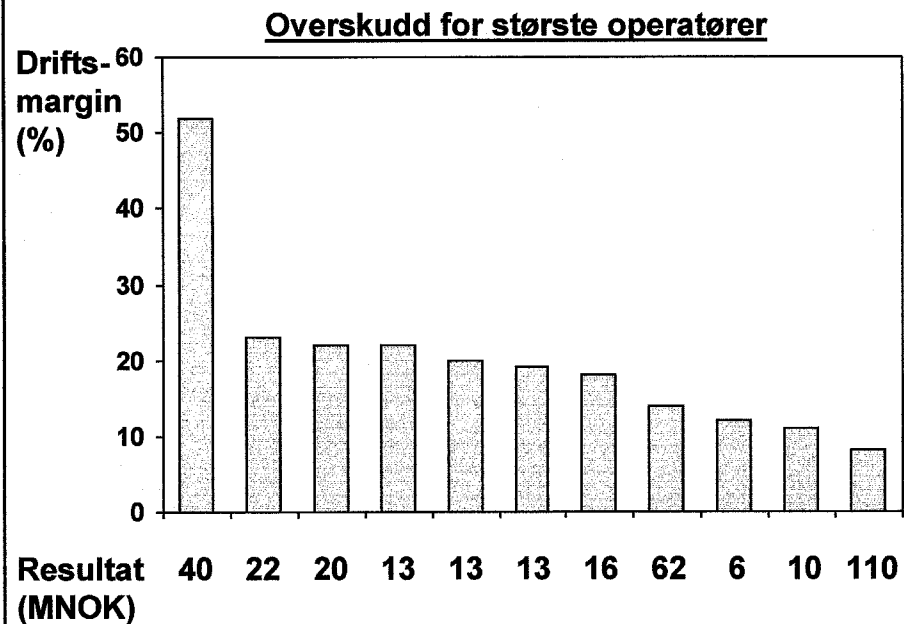
Kilde: Nasjonale kilder i de respektive landene; BCG analyse

82050-01_OT-ot_27Sep2005_Osl

THE BOSTON CONSULTING GROUP

...OG BÅDE OPERATØRER OG LOKALINNEHAVERE HAR BETYDELIGE OVERSKUDD FRA GEVINSTAUTOMATER

Betydelig overskudd hos operatører

Uvanlig høy inntekt for lokalinnhavere

Snitt inntekt fra automatene ~60 TNOK / m²

- 20% av 5 Mrd NOK netto omsetning
- 16 000 automater
- Hver automat bruker ~1 m² gulvflate

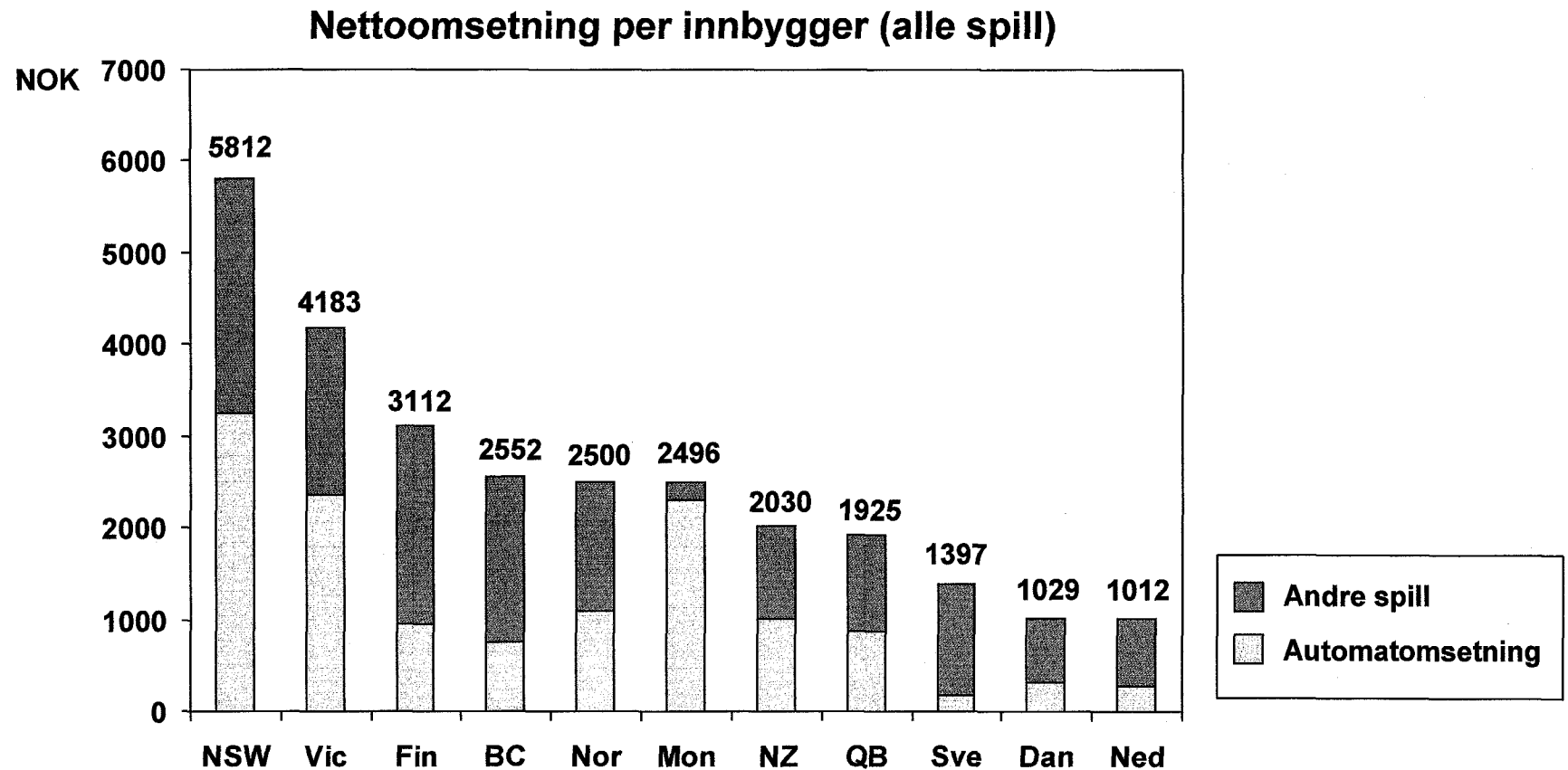
Den faste andelen av netto omsetning har ikke vært justert ned til tross for stadig økende omsetning

Sammenlignet med BCG erfaringstall på sammenlignbare lokasjoner er automatleien svært høy

Fragmentert marked med over 170 operatører

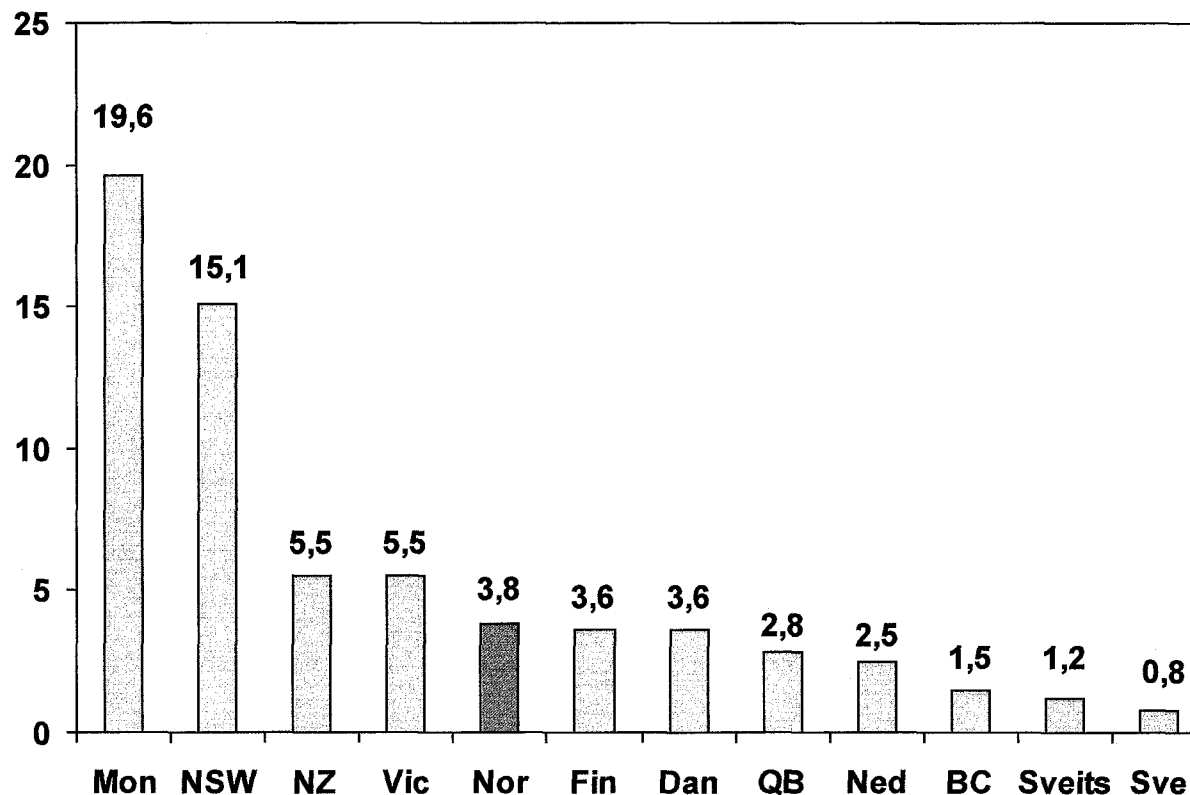
MIDDELS HØY NETTOOMSETNING PER INNBYGGER I NORGE

Totalt for alle spill fordelt på automatometning og øvrig omsetning

NORGE HAR ET MODERAT ANTALL AUTOMATER PER INNBYGGER – SÆRLIG MÅLT MOT ENKELTE STATER I USA OG AUSTRALIA

Antall automater per 1000 innbyggere⁽¹⁾

(1) Legale automater. I Sverige antas det å være 5000 illegale automater, ellers finnes det lite dokumentasjon om omfanget

Kilde: Nasjonale kilder i de respektive landene; BCG analyse

82050-01_OT-ot_27Sep2005_Osl

DET ER FOR MANGE MED SPILLEPROBLEMER I NORGE

Det antas å være ca. 25 000 personer⁽¹⁾ med spilleproblemer i Norge

Spilleavhengighet blant ungdom er et alvorlig problem

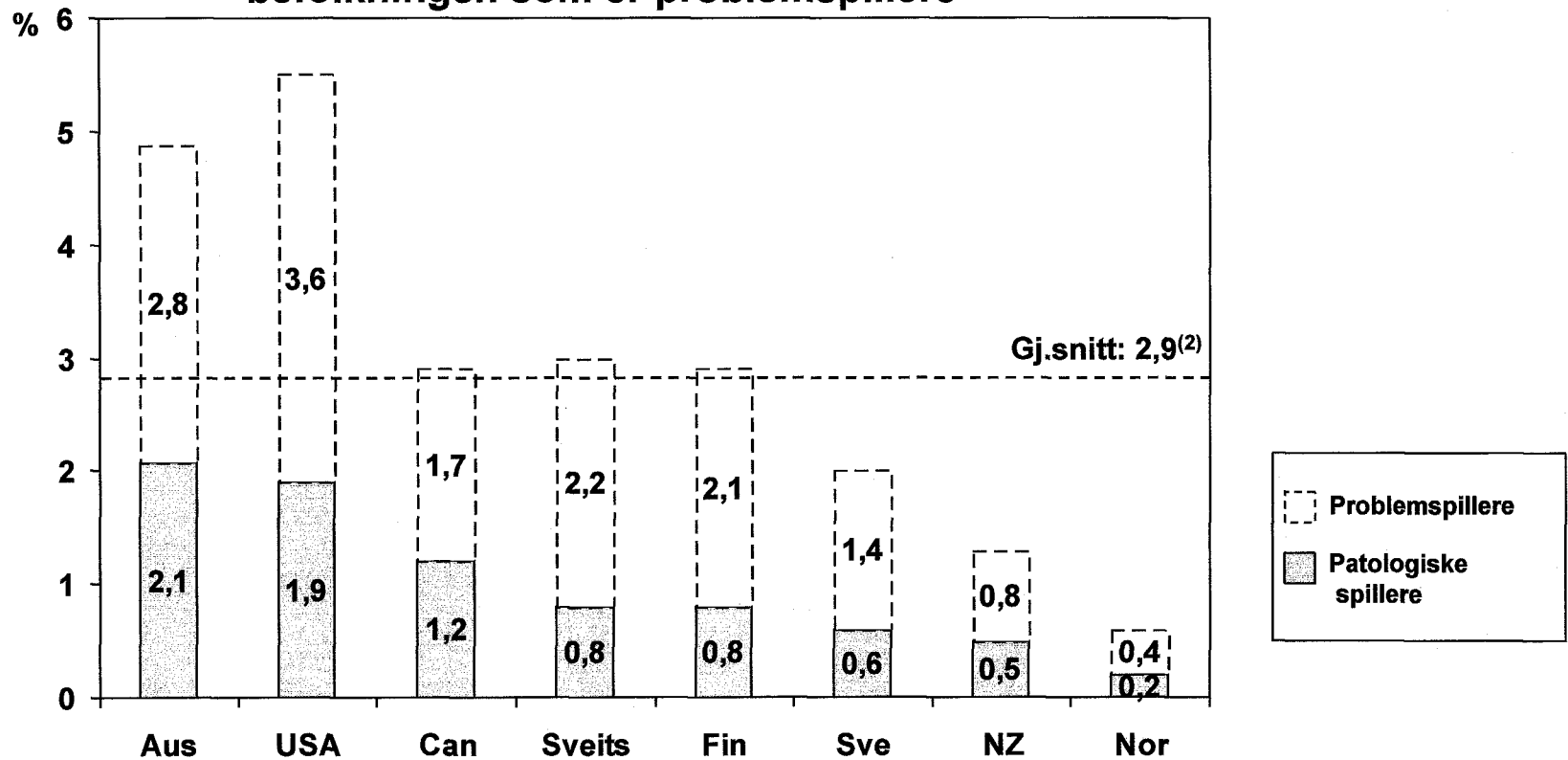
- **Over dobbelt så stor forekomst av spilleavhengighet i aldersgruppen 15- 17 år sammenlignet med resten av befolkningen**
- **Overvåkingen av aldersgrensen er ikke god nok**

(1) Siste år

Kilde: SIRUS- rapport, BCG- analyse

NORGE HAR DEN LAVESTE ANDELEN PROBLEMSPILLERE AV LANDENE SOM ER UNDERSØKT

Andel av den voksne befolkningen som er problemspillere⁽¹⁾

"Norge har den laveste andel av spilleavhengige som er målt i noen undersøkelser"
- Rachel Volberg

(1) SOGS- klassifiseringen er benyttet

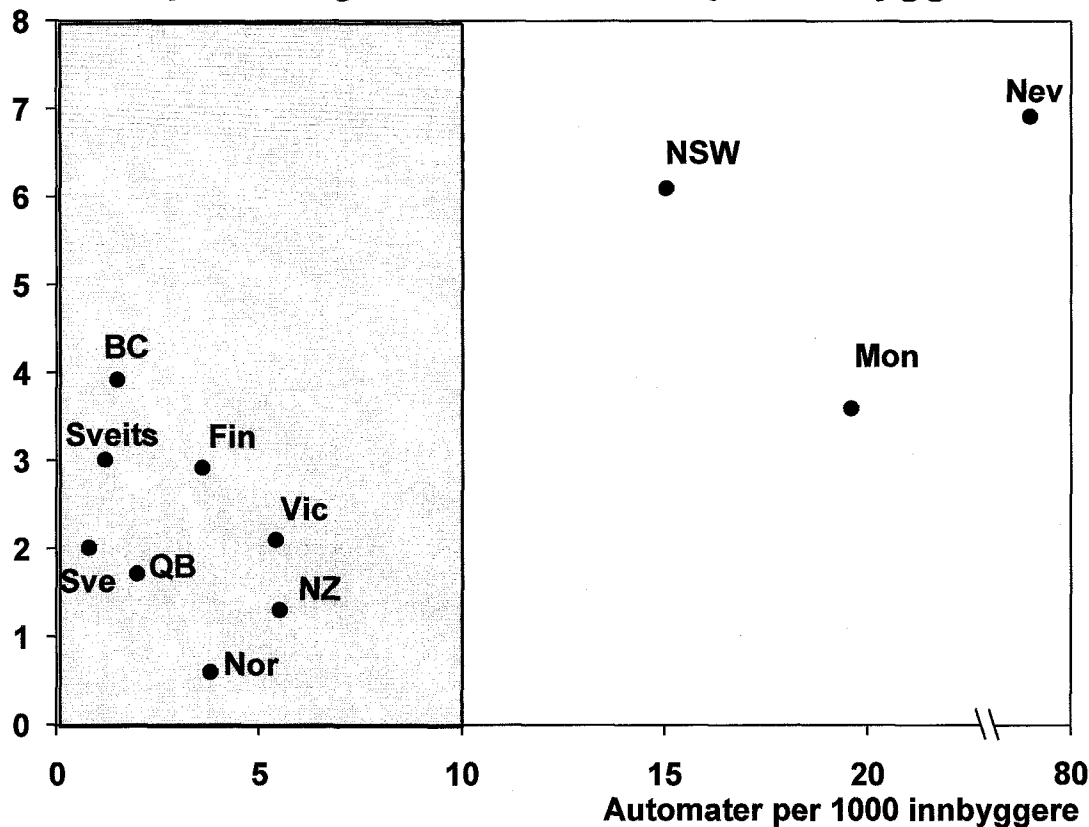
(2) Patologiske og problemspillere

Kilder: Nasjonale kilder i de respektive land;
 BCG-analyse

I MARKEDER MED AUTOMATTETTHET UNDER ET VISST NIVÅ ER DET ANDRE FAKTORER SOM ER VIKTIGERE IFT SPILLEPROBLEMER...

Sammenheng mellom problemspillere og antall automater per innbygger

Patologiske- og problem spillere (% av voksen befolkning, SOGS)

"Mer enn 7-10 automater per 1000 innbyggere driver trolig spilleavhengighet"
- Professor Max Abbott

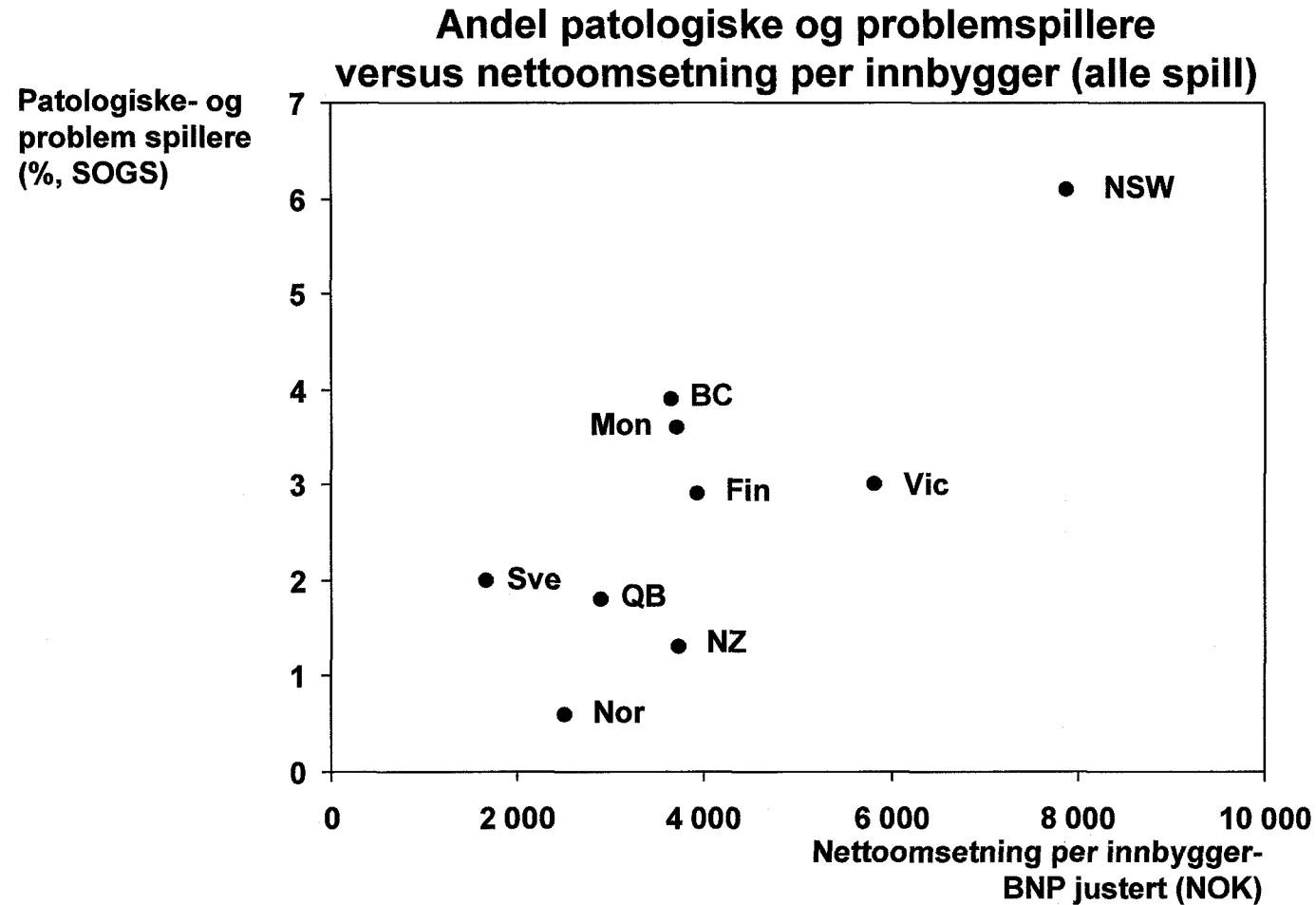
Kilde: BCG-analyse

82050-01_OT-of_27Sep2005_Osl

THE BOSTON CONSULTING GROUP

- 9 -

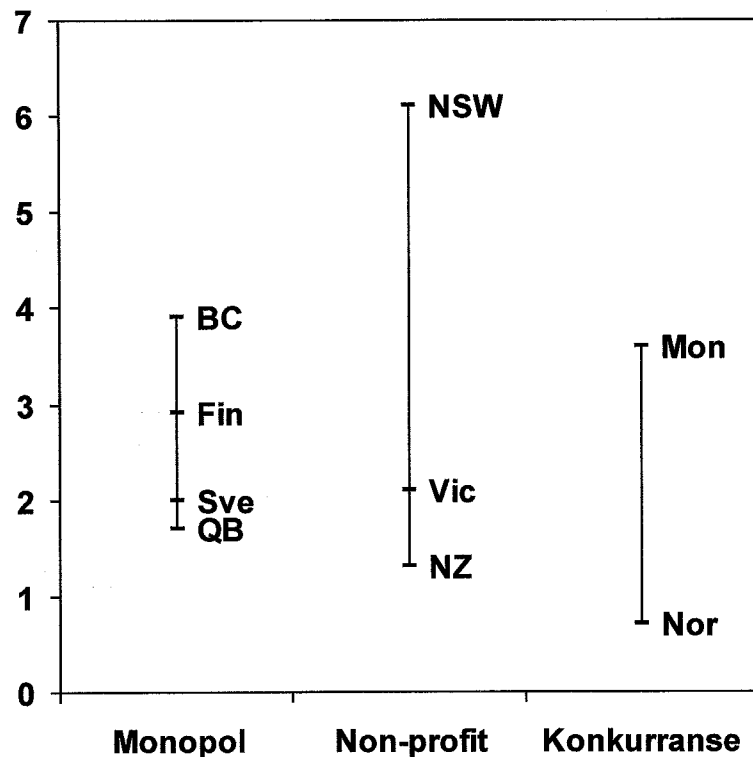
...TILSVARENDE MANGLENDE RELASJON EKSISTERER MELLOM NETTOOMSETNING OG SPILLEPROBLEMER

INGEN PÅVISELIG SAMMENHENG MELLOM REGULERINGSFORM OG SPILLEAVHENGIGHET

Ingen sammenheng mellom andelen
problemspillere og markedsregulering er identifisert

Andel problem-spillere og patologisk
avhengige (% av voksen befolkning)

Flere utfordringer ved valg
av monopolmodell er identifisert

Myndighetenes fokus på problemspill er langt på vei
uavhengig av reguleringsform

- Blant monopolene har Quebec et sterkt fokus på spilleavhengighet, mens de andre monopolene i mindre grad vektlegger problemspill
- New Zealand er kanskje beste praksis på tiltak mot spilleavhengighet. Der er operatørene non-profit-aktører

Erfaringer fra monopolmodell med staten som operatør
viser klare svakheter

- Vanlig at det oppstår konflikt mellom ønsket om økt inntekt og beskyttelse av spillerne
- Implementering av tiltak for å skåne spilleren tar ofte lenger tid

DET NORSKE UTPLASSERINGSMØNSTERET KAN VÆRE EN VIKTIG FORKLARING TIL DEN LAVE ANDELEN SPILLEAVHENGIGE

Antall automater per innbygger i Norge er på nivå med de fleste markeder som er undersøkt

Det norske utplasseringsmønsteret skiller seg likevel markant fra de andre markedene i benchmarkingstudien

- **Forbud mot kasinodrift og svært få spillehaller**
- **Kun ~10% av automatene står utplassert på steder med mer enn 4 automater samlet**
- **Kun 7-8% av automatene er utplassert på steder hvor det serveres alkohol**
- **Det legges som hovedregel ikke til rette for at spillerne kan sitte – og de fleste automatene står utplassert slik at spillerne er tydelige eksponert**

Et slikt utplasseringsmønster gir to konsekvenser som kan virke dempende på spilleavhengighet

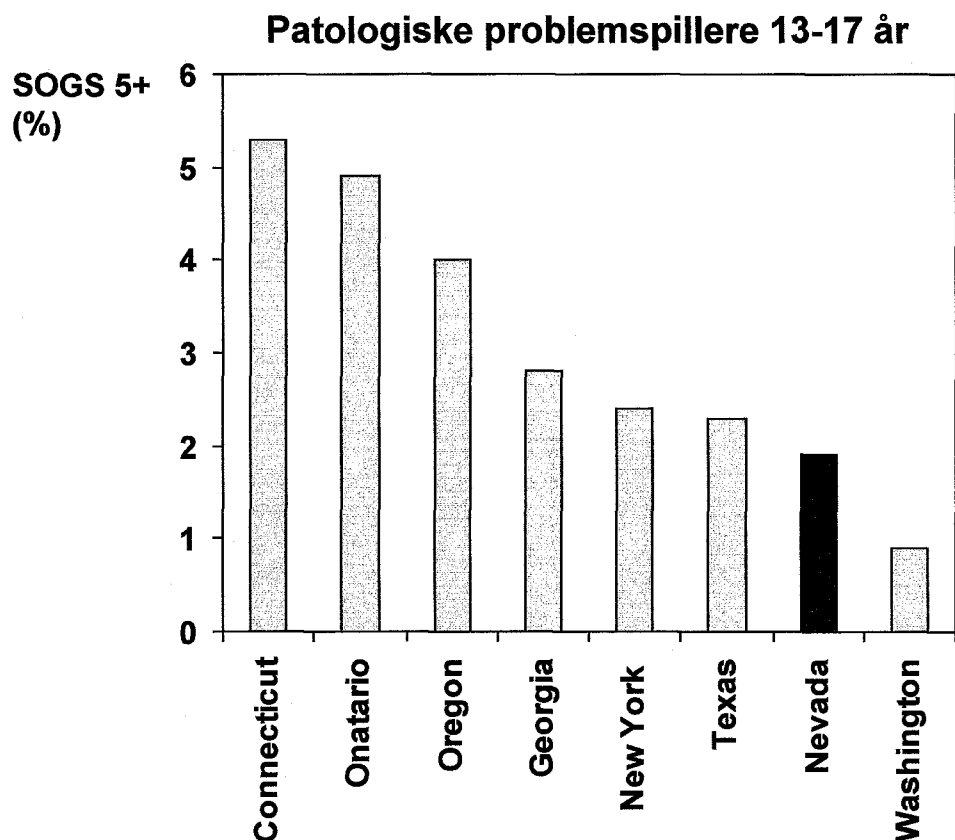
- **Det utvikles få lukkede spillemiljøer**
- **Det er i utgangspunktet ukomfortabelt å spille over lang tid**

ERFARINGER OG EKSEMPLER FRA ANDRE MARKEDER HAR GITT VIKTIGE INNSPILL TIL ARBEIDET

- 1** Streng håndhevelse av aldersgrenser har positiv effekt for reduksjon av spilleavhengigheten blant unge
- 2** Satsing på informasjon og forebyggende arbeid har gitt gode resultater flere steder
- 3** Gode behandlingstilbud kan redusere andelen spilleavhengige til tross for betydelige økninger i det totale spilltilbudet
- 4** Enkelte land øremerker midler fra spilleomsetningen til bekjempelse av spilleavhengighet
- 5** Forskning viser at det er mulig å redusere spilleproblemer ved å endre på spilltekniske parametere

STRENG ALDERSKONTROLL KAN GI POSITIV EFFEKT PÅ SPILLEAVHENGIGHET BLANT UNGDOM

Eksempel: Nevada (USA)

Forskerne forventet en høyere andel problemspillere i Nevada på grunn av den store tilgjengeligheten av spill

- Andel med patologisk spilleproblem for voksne er svært høy: 3,5% (SOGS 5+)
- Meget uvanlig at andelen problemspillere er lavere blant unge enn i befolkningen forøvrig

Resultatene i Nevada forklares med relativt streng håndheving av aldersgrensen

- Personlig straff for spillere som blir tatt
- Spillested eller kasino straffes med nedstengning i 24 timer
- Streng adgangskontroll til spilleområdet

FLERE EKSEMPLER PÅ AT PUBLIC AWARENESS KAMPANJER HAR GITT GODE RESULTATER

Positiv effekt av stor og bredt anlagt kampanje i Victoria

En langsiktig public awareness kampanje i Victoria ble initiert i 1996:

- Tre-årig kampanje i TV og radio med hovedbudskap: "If its no longer fun, walk away"
- Tilbud om kurs i spilleavhengighet for lokalinnhavere og operatører
- 14 heltidsansatte med ansvar for lokale aktiviteter

Kampanjen lyktes på flere sentrale punkter

- Økt bevisstgjøring blant befolkningen generelt
- Betydelig økning i antall personer som oppsøkte hjelp
- Flere problemspillere identifisert og hjulpet

Positiv effekt av ungdomskampanje i Calgary

Kampanje for opplæring av skoleungdom i Calgary

- En klasse i Calgary fikk informasjon og opplæring om spill og spilleavhengighet
- En kontrollklasse fikk ikke tilsvarende informasjon

Første evaluering etter 3 måneder indikerte at informasjonen hadde en positiv effekt

- Informert klasse hadde betydelig lavere forbruk på spill

Men i andre kampanjer har det vist seg vanskelig å identifisere konkrete effekter av tiltakene

ERFARINGER FRA USA ILLUSTRERER HVOR VIKTIG DET ER MED GODE BEHANDLINGSTILBUD

Et utvalg av fire stater – to med velutviklet behandlingstilbud og to uten

Alle fire stater som ble undersøkt opplevde en betydelig økning i det totale spilltilbudet i perioden fra første til andre prevalensstudium

Statene hadde helt forskjellige strategier i forhold til behandlingstilbud for spilleavhengige

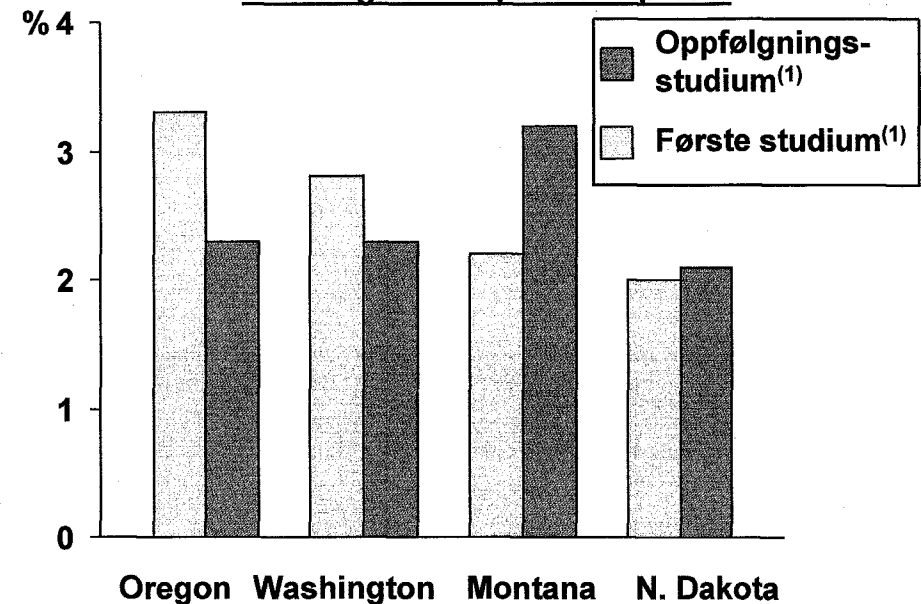
- Oregon og Washington videreutviklet gode behandlingstilbud i løpet av perioden
- Montana og North Dakota hadde intet offentlig behandlingstilbud

Særlig interessant er det at både Oregon og Montana åpnet for utplassering av gevinstautomater utenfor kasinoene

- Montana riktignok med langt flere automater per innbygger enn Oregon

Statene med behandlingstilbud viste en tilbakegang av spilleavhengighet

Utvikling i andel problemspillere

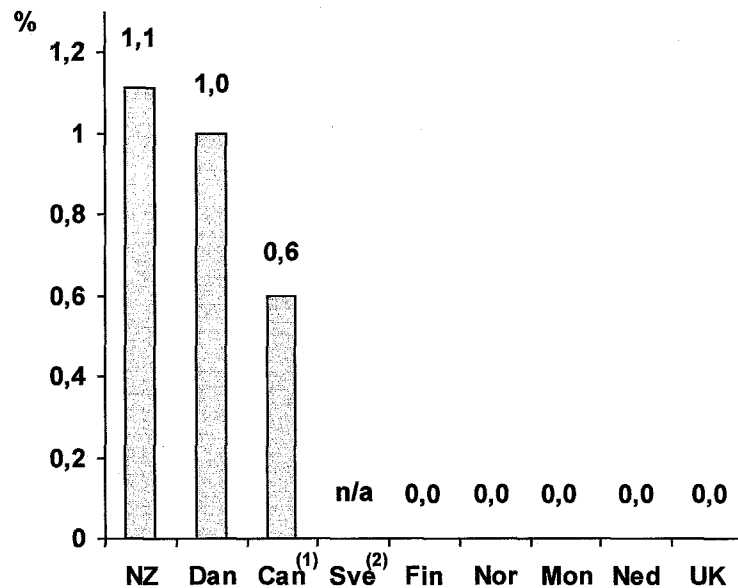

(1) Noe varierende årstall for gjennomføring av studiene: Oregon (1997/ 2000); Washington (1992/ 1998); Montana (1992/ 1998); North Dakota (1992/ 2000)
Kilder: Changes in Gambling Availability, Participation and Problem Gambling Prevalence in Four States (Volberg, 2004); BCG-analyse

ENKELTE LAND ØREMERKER MIDLER TIL BEKJEMPELSE AV SPILLEAVHENGIGHET

Opp til ~1 % av nettoomsætningen settes av til
problemspiltiltak i de landene som øremerker midler

Andel av nettoomsætning som går
til preventive tiltak mot spilleavhengighet

Canada: de lokale spillemonopolene bestemmer selv
andelen som settes av til problemspiltiltak – stor variasjon

I Canada har alle provinsene øremerket midler til
bekjempelse av problemspill, men størrelsen på
bevilgningene varierer

De provinsene som bruker størst andel av
nettoomsætningen:

- Saskatchewan: 0,88%
- Ontario: 0,78 %
- Quebec: 0,77 %

På andre enden av skalaen:

- Alberta: 0,27 %
- British Columbia: 0,21 %
- New Foundland: 0,15 %

I CWF⁽³⁾- rapporten " Gambling in Canada 2005"
argumenteres det for at andelen burde vært høyere:

- Ontarios markedsføringsbudsjett for spill er over seks
ganger større enn midlene satt av til bekjempelse av
problemspill

**Midlene benyttes til behandling av, opplysning om,
forebyggende tiltak mot og forskning på spilleavhengighet**

(1) Gjennomsnitt alle provinser

(2) Utredning pågår

(3) Canada West Foundation

Kilde Canada West Foundation, nasjonale kilder i de respektive landene; BCG-analyse

FEM AUTOMATTEKNISKE TILTAK ANTAS HA FOREBYGGENDE EFFEKT

Basert på internasjonal forskning

- 1. Pop-ups ved langvarig spill med informasjon om tidsbruk og netto tap (evt. gevinst)**
 - **Skaper et avbrudd i spillingen for refleksjon**

- 2. Klokke på eller nær automatene**
 - **Lang eksponering for automater er drivende for spillavhengighet**
 - **Synlige klokker gir minner spilleren på tidsbruken**

- 3. Innsats symbolisert som penger og ikke "credits"**
 - **Bruk av penger minner spilleren på den reelle verdien av innsatsen**
 - **Bruk av "credits" kan gi en følelse av underholdningspill i stedet for pengespill**

- 4. Informasjon om utbetalingsprosent og reelle vannersjanser**
 - **Spilleavhengige har urealistiske formeninger om vannersjanser og spillkonstruksjon**
 - **Enkelte mener de har mulighet til å påvirke spillets utfall**

- 5. Informasjon om problemspill og behandlingstilbud ved automatene**
 - **I mange tilfeller er spilleavhengighet forholdsvis enkelt å behandle**
 - **Viktig å nå ut til spilleavhengige under og umiddelbart etter spillingen**

AGENDA

Innledning og vurdering av dagens situasjon

Beskrivelse av optimal modell

Sammenligning med øvrige modeller

MODELLEN TAR SIKTE PÅ Å FORBEDRE FIRE HOVEDOMRÅDER VED AUTOMATMARKEDET

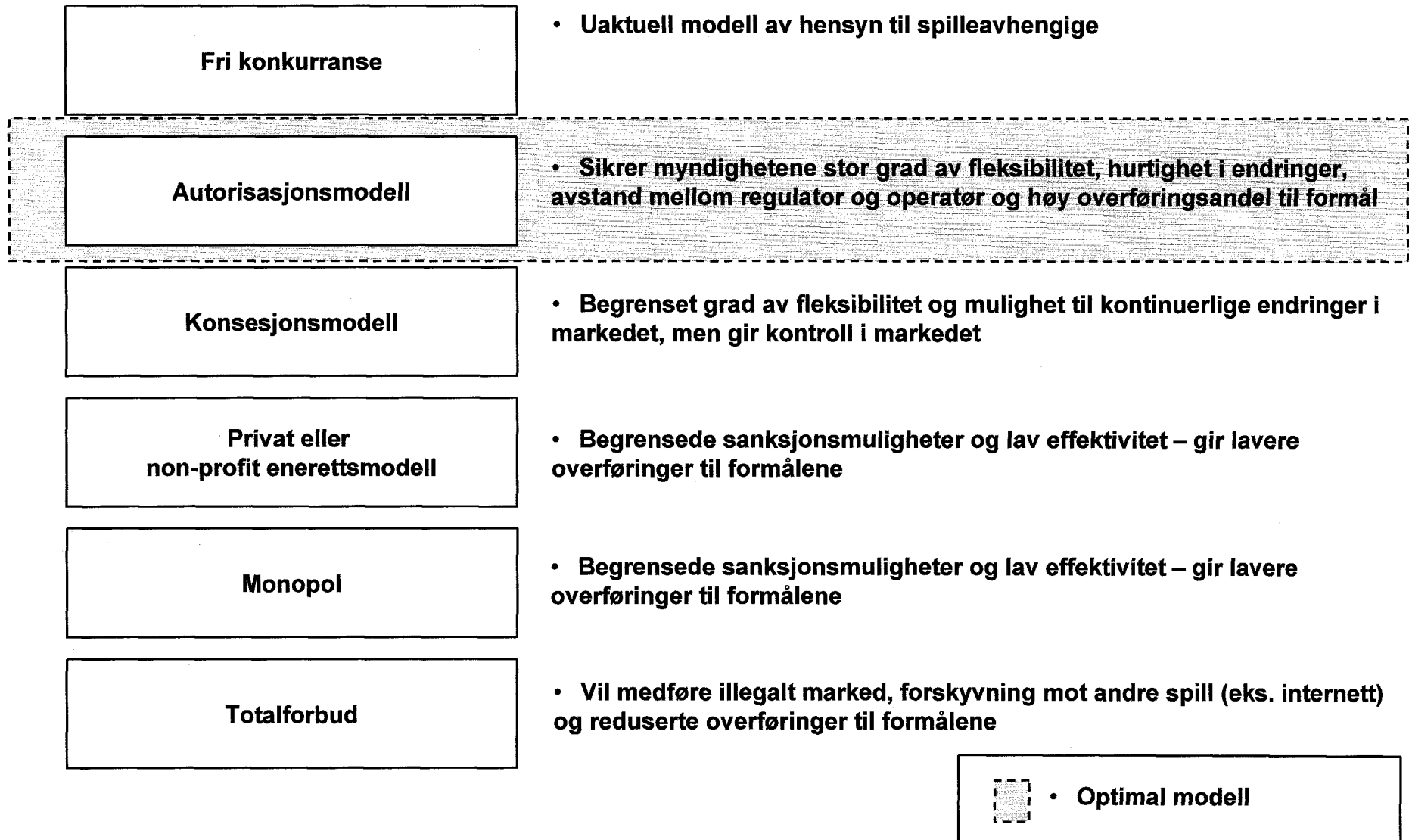
1 Reduksjon av spilleavhengighet og
18- års aldersgrense

2 Begrenset antall profesjonelle aktører
i oversiktlig marked med god offentlig
kontroll

3 Effektiv bransje med stabil og høy
formålsandel

4 Fleksibilitet til å gjøre fortløpende
endringer i reguleringen

VI HAR VURDERT EN REKKE ALTERNATIVE MODELLER

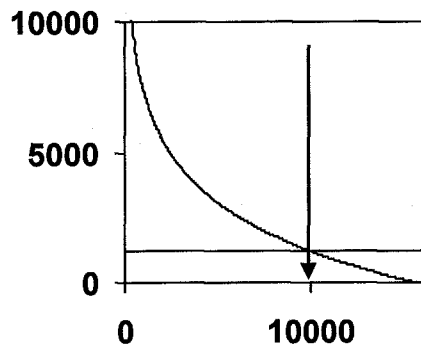
OPPSUMMERING OPTIMAL AUTORISASJONSMODELL

Generelt

Autorisasjonsmodellen tar utgangspunkt i internasjonal forskning og erfaringer fra andre land

Modellen gir en nedgang i antall automater og totalt spillvolum, mens overføringene til formålene opprettholdes omtrent på 2004-nivå

Inntekts- og kostnadskurve for operatør:

Fordeling av nettoomsetning

- 60 % formålsandel
- 25 % til operatør og 14 % til lokal innehaver
- 1 % av omsetningen øremerkes forskning, behandling og forebygging

Ansvarsfordeling

- Videreutvikling av Lotteritilsynet
- Ansvarliggjøring av lokalinhaver
- Operatører med delansvar for forebygging og forskning

Utplasseringssteder

- Forebygger spillemiljøer
- Forbud mot alkoholserving
- Automater synlige for betjening – oppdage kriminalitet og forhindre spill fra mindreårige

Aldersgrense, overvåking og kontroll

- Alderskontroll ved ticket og legitimasjonsplikt
- Automater kan stenges av betjeningen
- Lotteritilsynet skal drive oppsøkende kontroll

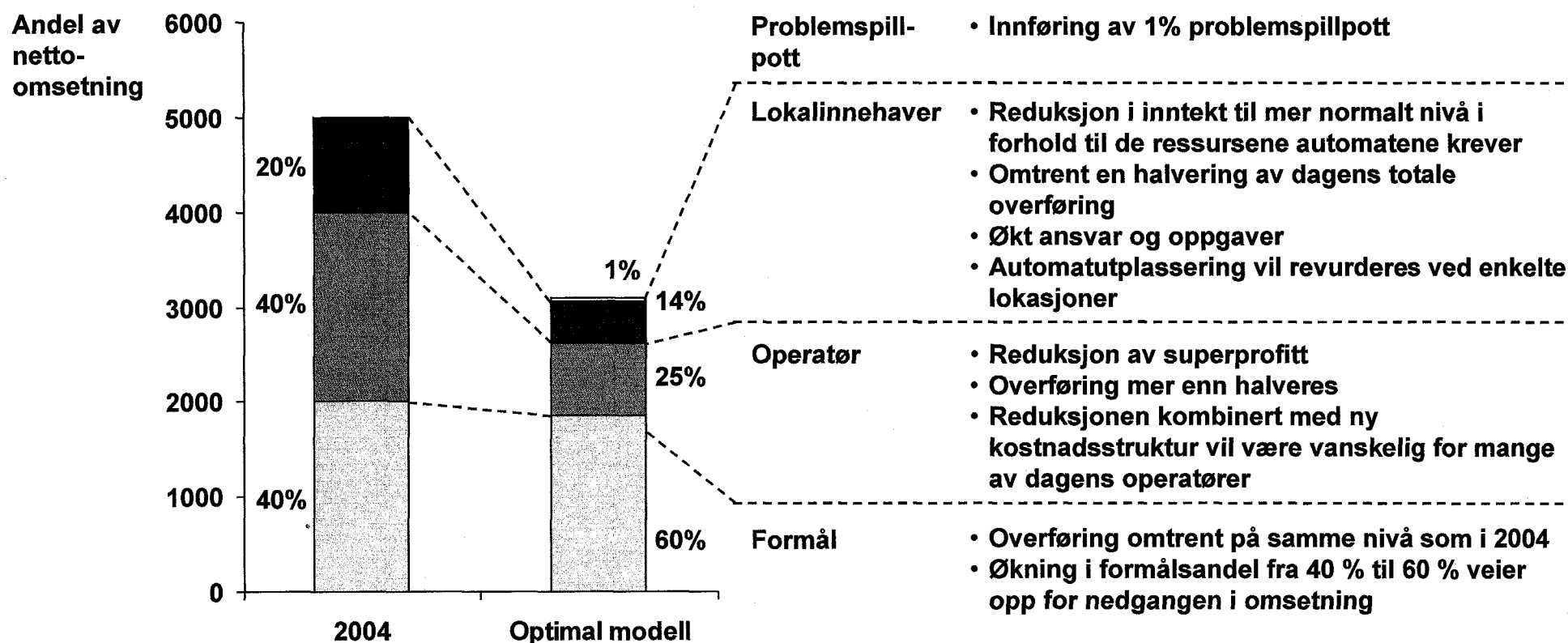
Spilltekniske begrensninger

- Innføring av VLT med krav om sentral server
- Strengere og mer detaljerte forskrifter
- Strengere krav til godkjenning av nye spill
- Informasjon om spilletid, tap m.v. til spilleren på terminalen

FORMÅLSOVERFØRING OMTRENT SOM I 2004 PÅ BEKOSTNING AV OPERATØRER OG LOKALINNEHVERE

Fordeling av nettoomsetning

Viktigste implikasjoner

LOTTERITILSYNET BØR VIDEREUTVIKLES

Generelt mandat	Oppgaver	
<p>Lotteritilsynet skal være et uavhengig kontrollorgan med sanksjonsmuligheter</p> <p>Tilsynet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utføre kontroll og overvåkning av aktørene i markedet • aktivt fremme forslag til reguleringsendringer til departementet • bidra i arbeidet mot spilleavhengighet • bistå departementet i arbeidet med gevinstautomater • fungere som bindeledd mellom aktørene i bransjen • være ansvarlig for problemspillpotten 	<p>Autorisasjon av operatører</p>	<p>Lotteritilsynet er ansvarlig for autorisasjon av operatørene i markedet</p>
	<p>Typegodkjenning av spill og automater</p>	<p>Alle automater og spill skal testes og godkjennes av Lotteritilsynet. Dette gjelder også endringer Typegodkjenningen har 2 års gyldighet</p>
	<p>Utplasserings-tillatelser</p>	<p>Utplasseringstillatelsene tildeles operatørene på bakgrunn av utarbeidede krav</p>
	<p>Kontroll og overvåkning</p>	<p>Kontroller og stikkprøver skal gjennomføres for å sikre overholdelse av aldersgrensen og kontroll av automatene</p>
	<p>Datainnsamling</p>	<p>Statistikk skal offentliggjøres som tilfellet er i dag. Tilsynet skal i tillegg bistå forskningen med datagrunnlag</p>
	<p>Bransjeråd</p>	<p>Bransjerådet skal ledes av Lotteritilsynet og være en ressurs i spørsmål knyttet til problemspill og utviklingen i bransjen. Et bredt spekter av aktører skal være representert</p>
	<p>Sanksjonsmuligheter</p>	<p>Lotteritilsynet har anledning til å inndra autorisasjonen eller utplasseringstillatelsene fra operatørene ved brudd på forskriftene. Brudd på aldersgrensen skal vektlegges</p>

Alle pengespill bør være samlet hos én reguleringsmyndighet

LOKALINNEHAVER OVERTAR ANSVAR FOR TØMMING, UTBETALING OG FÅR SKJERPEDE KRAV TIL OVERVÅKNING AV AUTOMATENE

Strengt krav til autorisasjon av operatørene

Lokalinnehaverne overtar tømning - Kontroll av spillerne skjerpes

Lokalinnehaverne ansvarlig for tømning:

- Optimal tømingsfrekvens oppnås i forhold til totale kostnader og kriminalitet
- Spesielle løsninger på steder med særlig høy omsetning

Overvåkingen av automatene skjerpes:

- Lokalinnehaver ansvarlig for å hindre mindreårige å spille
- Legitimasjonskontroll ved gevinstutbetaling
- Fjernbryter for å stenge kontantinnbetaling på automatene

Utbetaling:

- Skal foregå i lokalet
- Mindreårige nektes utbetaling

Operatørene må ha autorisasjon og er ansvarlig for automatene og oppgjøret

Krav må være oppfylt for å få autorisasjon:

- Krav til infrastruktur, VLT, rapportering
- Solid selskap med tilfredsstillende egenkapital
- Bankgaranti
- Vandelsattest
- Årlig autorisasjonsavgift til Lotteritilsynet

Automatene:

- Skal være typegodkjent
- Skal ha gyldig utplasseringstillatelse

Oppgjør:

- Operatøren ansvarlig for avregning for pott og mot lokalinnehaver

Operatørene skal bistå i arbeidet med
problemspill

UTPLASSERING ER SENTRALT I FOREBYGGING AV PROBLEMSPILL

Begrensning i antall automater per utplasseringssted

Spredt utplasseringsmønster
hindrer etablering av uheldige
spillemiljøer

Maksimalt 4 automater per
utplasseringssted

Kjøpesentra og
trafikknutepunkt etablerer egne
avtaler med Lotteritilsynet

Minimal kobling mellom alkohol og spill

God dokumentasjon på at
kobling mellom alkohol og spill
er uheldig

Forbud mot å plassere ut
automater på steder med
alkoholservering

Legges til rette for overvåkning

Finnes i dag en rekke
automater som er umulig å
overvåke

Automatene må plasseres i
bemannede lokaler

Plasseringen skal muliggjøre
tilfredsstillende overvåkning for
betjeningen i lokalet

Informasjon om spilleavhengighet skal være godt synlig i lokalet

KONTROLL AV ALDERSGRENSEN VEKTLLEGGES

Lotteritilsynet ansvarlig for kontroll

Overholdelse av 18- års aldersgrense viktig:

- **Ungdom er mer følelsesmessig sårbare og lett påvirkelige og derfor spesielt utsatt for spilleavhengighet**
- **Viktig preventiv effekt ved å unngå utvikling av spilleavhengighet i ung alder**

I autorisasjonsmodellen vektlegges økt kontroll:

- **Lotteritilsynet er ansvarlig for kontroll av automatvirksomheten**
- **Dette innebærer kontroll av at aldersgrensen opprettholdes**
- **Kontroll av at automatene er typegodkjente og i henhold til regelverket**

Lotteritilsynet tildeles samtidig økte sanksjonsmuligheter

DE SPILLTEKNISKE REGULERINGENE SKAL BEGRENSE SPILLEAVHENGIGHETEN

Viktigste endring er innføring av VLT og økt fokus på informasjon til spilleren

Innføring av VLT- automater

Alle automater skal være VLT med ticket- utbetaling. Dette skal sikre:

- fleksibilitet til å gjøre endringer
- økt kontroll over automater og spill
- online tilkobling
- kostnadseffektivitet

Begrensning på antall spill per operatør og hyppigheten av nylanseringer for å opprettholde et oversiktlig marked

En rekke tiltak for å gjøre datagrunnlaget mer anvendelig

- Skal bidra til å heve kvaliteten på forskningen på spilleavhengighet

Små justeringer fra dagens nivå - bonusspillene endres

Maksimal gevinst:

- NOK 1500

Maksimal innsats:

- NOK 10

Minimum spilletid:

- 1,5 s per spillsekvens

Utbetalingsprosent:

- 70- 83 %

Krav til tilfeldighet:

- 99 %

Bonusspill:

- Egne bestemmelser utarbeides.
- Dagens smutthull tettes igjen

Jackpot ikke tillatt i noen form

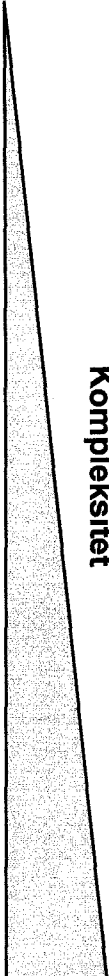
Økt fokus på informasjon til spilleren

Informasjon til spilleren anses som positivt og en rekke tiltak innføres for å øke spillerens bevissthet:

- Pop- ups som spilleren aktivt må besvare
- Informasjon på automaten
 - synlig klokke
 - utbetalingsprosent
 - randombegrep
 - forklaring av spill og begreper
 - info om spilleavhengighet
 - kontaktopplysninger
- Audiovisuelle begrensninger
- Kun reelle penger i banken
- Autoplay og villedende informasjon forbys

Myndighetene bør anvende eksterne ressurser for å sikre en fullstendig og detaljert regulering

SPILLTEKNISKE ENDRINGER MÅ VURDERES I FORHOLD TIL DE ULIKE KATEGORIENE AV SPILLEAVHENGIGE

	Beskrivelse	Krav til behandling	
 <p>Kompleksitet</p>	<p>1</p> <p>Situasjonsbestemte spilleavhengige</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I utgangspunktet helt vanlige mennesker • Påvirkes av økt tilgjengelighet, introduksjon av nye spill etc. • God informasjon kan ha god forebyggende effekt 	<ul style="list-style-type: none"> • Klarer ofte å begrense spillingen på egenhånd • Hjelpelinjer og støttegrupper er effektive tiltak
	<p>2</p> <p>Følelsesmessig sårbare spilleavhengige</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mennesker som opplever eller har gått gjennom tøffe emosjonelle perioder (sykdom/død i nær familie, mobbing, depresjon etc.) • Spill kan være en måte å flykte fra en vond virkelighet på 	<ul style="list-style-type: none"> • Nøkkelen er å løse de grunnleggende emosjonelle problemene som har gitt seg utslag i spilleproblemer • Tradisjonell terapi, selvtillitskurs etc.
	<p>3</p> <p>Biologisk/genetiske sårbare spilleavhengige</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mennesker med anlegg for å utvikle sterk og sykkelig avhengighet • Spill er bare en av mange potensielle problemer – sammen med bl.a. alkohol, dop og sex 	<ul style="list-style-type: none"> • Lite motivert til å søke og motta hjelp • Meget vanskelig og ressurskrevende å behandle • Ofte behov for langvarig medisinsk behandling

Kilde: Rachel Volberg; Alex Blaszczyński

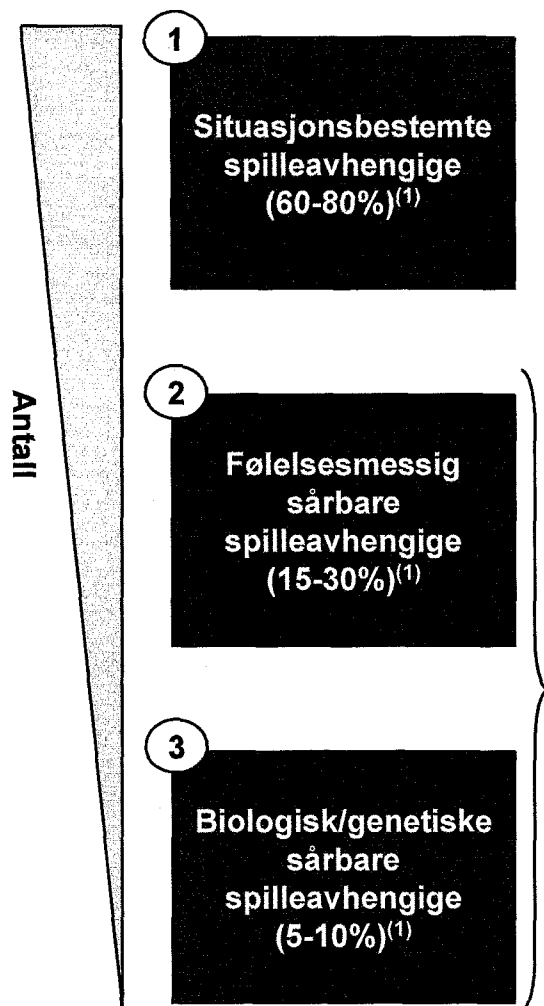
82050-01_OT-of_27Sep2005_Osl

THE BOSTON CONSULTING GROUP

- 29 -

DEN STØRSTE GRUPPEN MED SPILLEPROBLEMER ER FORHOLDSVIS ENKEL Å BEHANDLE

Forebygging, informasjon og behandling svært viktig

- Livstidsprevalens er målt til det dobbelte av nåværende prevalens – indikerer at 15-20.000 personer har blitt ”kureret” for spilleproblemene sine mens antall personer som har faktisk gjennomgått langvarig behandling neppe overstiger 2000
- Type 2 og 3 spilleavhengige må ha langvarig behandling for å kureres, mens type 1 ofte klarer å begrense spillingen uten hjelp
- Prevalensstudiene kategoriserer ikke i forhold til de tre typene avhengighet, men bakgrunnsdata fra 2003-undersøkelsen til Lund og Nordlund kan gi noen indikasjoner på omfanget av type 2 og type 3 avhengighet
 - 30% av de spilleavhengige oppgir at de har spilt om penger for å glemme personlige problemer eller redusere følelser av skyld, angst, hjelpeløshet eller depresjon
 - 11% av de spilleavhengige oppgir at de ofte savner samvær med andre mennesker
 - 4% av de spilleavhengige oppgir at de har opplevd spilleproblemer i familien
- Flere internasjonale studier av patologisk spilleavhengige har vist at 20-30% sliter med depresjoner
- De biologisk/genetisk sårbare utgjør en liten del av befolkningen - antas å være den klart minste gruppen av spilleavhengige

(1) BCG-estimat

Kilde: Alex Blaszczynski; Taber, Linden; Mood Disorder Society of Canada; Pengespill og pengespillproblemer i Norge (Lund&Nordlund, 2003); BCG-analyse

82050-01_OT-ot_27Sep2005_Osl

THE BOSTON CONSULTING GROUP

BEGREPER, DEFINISJONER OG FORKORTELSER

Formålspott:	Midlene som skal gå til formålene
Problemspillpott:	Midlene som er øremerket forebygging, behandling og forskning i forhold til området spilleavhengighet
Spillsekvens:	Hvert enkelt delspill (hovedspill/ bonusspill)
Spillomgang:	En spillomgang er definert som forløpet fra innsats satses til det endelige resultatet foreligger. En spillomgang kan inneholde ett hovedspill og eventuelle bonusspill.
Spillsesjon:	En spillsesjon er definert som forløpet fra spilleren begynner å spille til han/ hun slutter å spille på automaten.
KKD	Kultur- og kirke departementet
NT	Norsk Tipping
VLT	Video Lottery Terminal

OMFATTENDE SATSNING PÅ FOREBYGGENDE ARBEID, BEHANDLING OG FORSKNING FINANSIERT AV SPILLEMIDLER

Forebygging

- Bredt anlagt og langvarige reklamekampanjer som øker forståelsen og oppfordrer til behandling
- Undervisning om spill og spilleproblemer i skolen
- Informasjon ved automater og spillesteder generelt
- Trening og krav til lokaleiers personell

Behandling

- Sentralt koordinerende organ for all behandling av spillproblemer. Inkluderer organisering av forebyggende tiltak. Sikre langsiktighet
- Ansvar for behandling pålegges helsesektoren på linje med alkoholproblemer
- Bredt spekter av behandlingsformer (selvhjelp, telefon, gruppeterapi, samtaleterapi, sykehusinnleggelse)
- Rådgivende funksjon overfor reguleringsmyndighet
- Det må oppfordres til tverrfaglig samarbeid

Forskning

- Konsekvent standardiserte undersøkelser med jevne mellomrom utformet og tolket av kompetente ressurser
- Øremerkede midler til spillproblemforskning som utdeles gjennom eksisterende relevante organer for sosial forskning
- Bransjesamarbeid med utprøving av tiltak i småskala
- Rådgivende funksjon for reguleringsmyndigheten
- Tilgang til spillstatistikk og data fra operatører gjennom reguleringsmyndighet

Finansiering

- Finansieres med 1% av netto spilleinntekter
- 40 % av midlene skal gå til forskning

FORDELING AV AUTOMATMIDLER SAMMEN MED TIPPEMIDLER

Prinsipper

Formålsandelen fra automatene innlemmes i den eksisterende NT-potten

Ny fordeling mellom idrett, kultur og formål som må gjenspeile dagens overføringer

Sikre minimumssatser for formålene

KKD fordeler midlene til formålene etter dagens prinsipper for fordeling av tippepotten

Åpent for alle formål å søke om støtte

Overgangsordning

Gradvis overgang fra dagens nivå for de formålene som har størst inntekter

Utgangspunkt i 2005-nivå

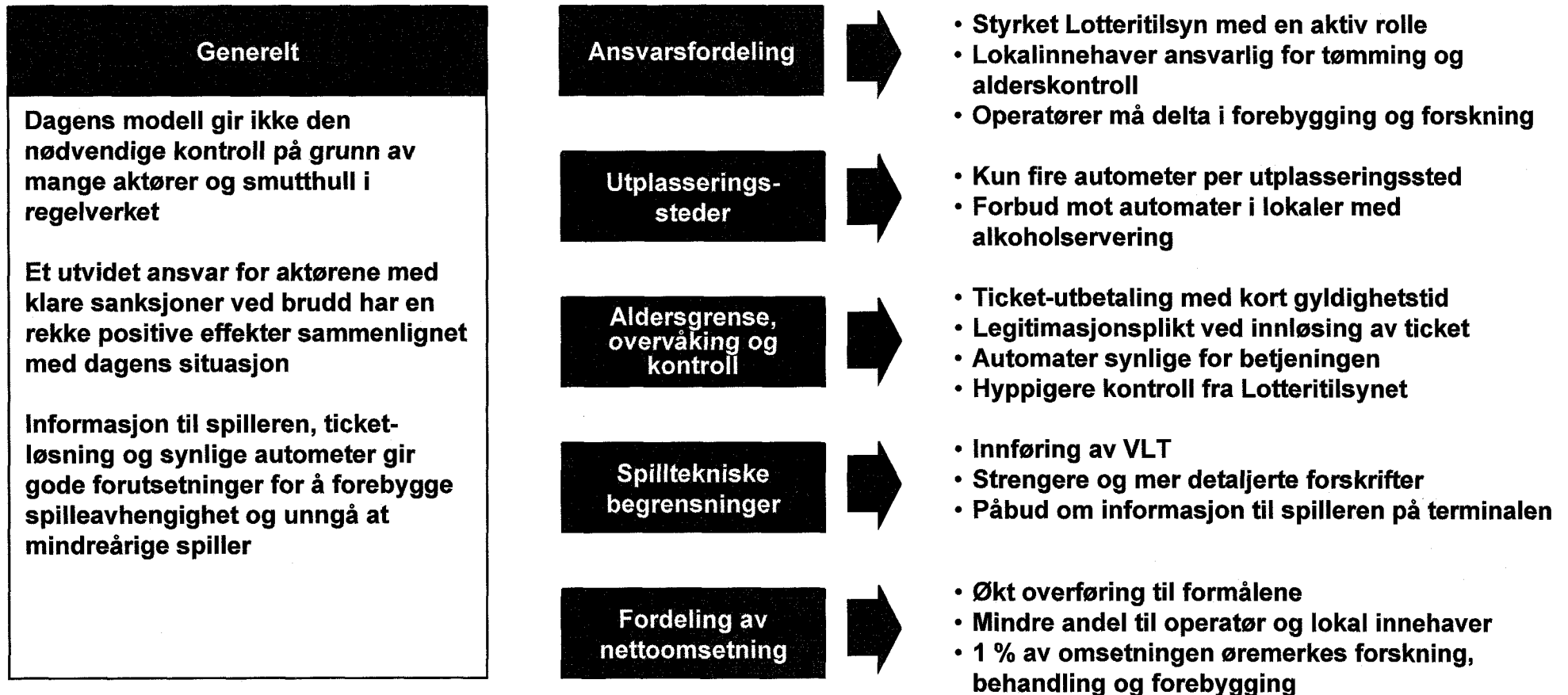
AGENDA

Innledning og vurdering av dagens situasjon

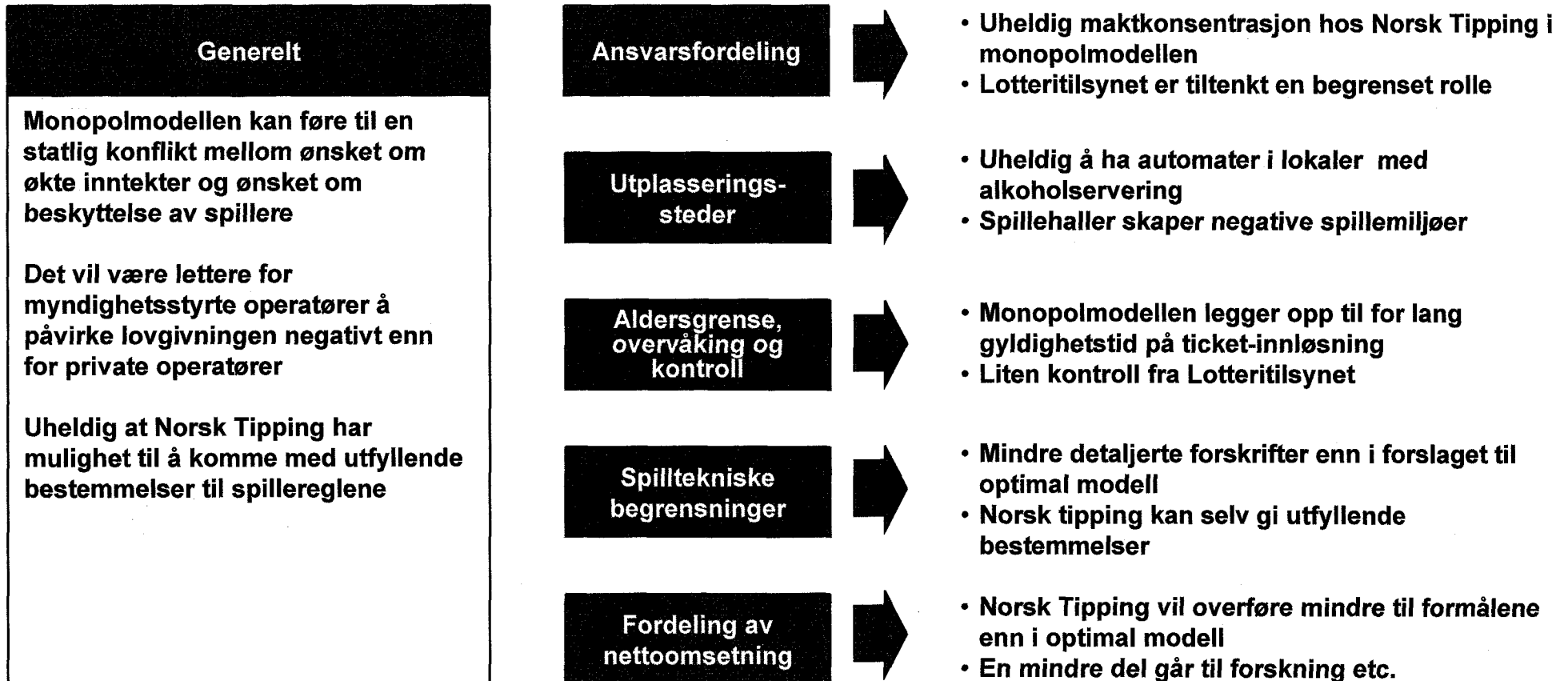
Beskrivelse av optimal modell

Sammenligning med øvrige modeller

BETYDELIG FORBEDRING FRA DAGENS MODELL

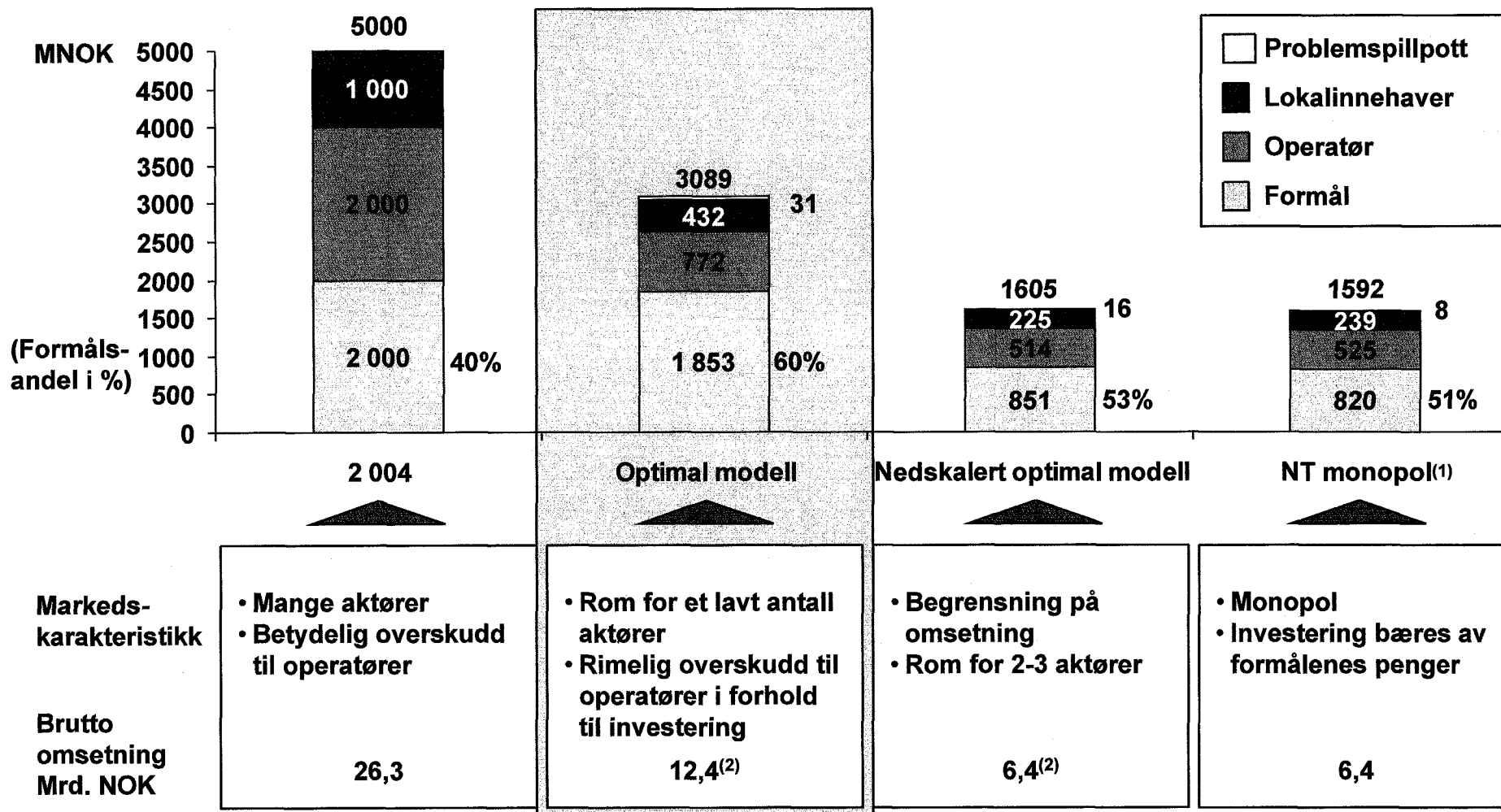

FORBEDRING I FORHOLD TIL MONOPOLMODELL

OPTIMAL MODELL GIR OMTRENT SAMME NIVÅ PÅ FORMÅLS-OVERFØRING SOM 2004, MEN VED LAVERE NETTO OMSETNING

Fordeling av netto omsetning

(1) NLD antagelse fra offentliggjorte NT dokumenter

(2) Antatt utbetalingsprosent på 75%

Kilde: NLD; Lotteritilsynet; NT-"Det store grepet"; BCG-analyse
82050-01_OT-of_27Sep2005_Osl

FORDELER FREMFOR KONSESJONSMODELL

Generelt

Kan være vanskeligere å endre forskrifter fortløpende i en konsesjonsmodell

Gir et kortsiktig perspektiv på investeringene fra aktørene pga risikoen for å ikke få fornyet konsesjonen

Modell I: Bud på formålsandel

- Aktørene må selv bestemme formålsandelen – vanskelig å prise med de store usikkerhetene som eksisterer i markedet
- Risiko for at det/de høyeste budene er for høye slik at aktørene går med underskudd

Modell II: Bud på "beauty-contest"-vilkår

- Vanskelig for aktørene å vite hvilke vurderinger staten egentlig foretar
- Vanskelig for staten å vite hvilke tiltak som er de beste, fordi det foreligger for lite forskning
- Vanskelig å måle de forskjellige aktørene mot hverandre